

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ**

**ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Матеріали IV Міжнародної
науково-практичної конференції**

16-17 листопада 2023 року

Київ 2023

УДК 332.36

Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16-17 листопада 2023 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2023. 290 с.

Видання містить матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the IV International scientific-practical conference "Formation of sustainable land use: problems and prospects". The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 11 від 23 листопада 2023 р.)

ISBN 978-617-8171-09-4

© Інститут землекористування НААН України, 2023
The Institute of Land Management of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, 2023

Черкасов О.В.

студент

ВСП «РФК НУБіП України»

м.Рівне, Україна

Смоляк С.О.

студент

ВСП «РФК НУБіП України»

м.Рівне, Україна

НАПРЯМИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНИ

За даними інтерактивної онлайн мапи бойових дій в Україні, DeepStateMap.Live, починаючи з 2014 року по середину жовтня 2023 року, внаслідок російської збройної агресії проти суверенітету України, включно з АР Крим, окуповано понад 106 тисяч квадратних кілометрів, що перевищує третью площі всієї України [1]. Проводити новий облік та реєстрацію доцільно, оскільки земельні ділянки на звільнених територіях можуть вимагати проведення ретельного розмінування, геодезичних робіт через можливі зміни ландшафту по причині теракту на Каховському водосховищі, нової оцінки, зміни цільового

призначення, рекреації та висновків щодо придатності до ведення сільського господарства.

Доцільне вилучення та введення в експлуатацію земельних ділянок із земельного резерву для забезпечення країни продовольчими ресурсами (сільськогосподарськими культурами), які є стратегічно важливими в умовах воєнного стану. Оскільки ворог часто обирає за пріоритетну ціль фермерські господарства, елеватори, порти, де зберігаються стратегічні продукти харчування, українська влада буде змушена не тільки розосередити їх зберігання, а й збільшити площі збору врожаю, пояснюючи тим, що йде війна та Україна це аграрна держава. Таким чином, жертвуючи резервом, Україна зможе підтримувати власну економіку.

Вилучення земельних ділянок в прикордонній смузі на потреби оборони для облаштування оборонних укріплень, спостережних пунктів, оскільки землі, що знаходяться на кордоні з державою-агресором вимагають серйозного підходу в плані безпеки.

Станом на 2023 рік, за час повномасштабної війни, пошкоджено понад 3 мільйони гектарів лісу, третина від загальної площі лісів України, згідно заяві міністра захисту довкілля та природних ресурсів України Руслана Стрільця [2]. Тому є необхідність посилення контролю та безпеки над лісними ресурсами, оскільки військові потреби країни вимагають необхідної кількості лісу.

Розробка довгострокового плану використання земель. Перетворення колишніх військових об'єктів, місць боїв на туристичні об'єкти, які будуть повністю безпечні, будуть мати історичну цінність як пам'ять про військову агресію.

Невідомо скільки загалом буде квадратних кілометрів родючих земель непридатних до ведення сільського господарства. Кожен вибух снаряду на полі утворює вибухову хвилю і хімічне забруднення. Боеприпаси у своєму складі містять сірку, яка потрапляючи в ґрунт, сполучається з водою та утворює сірчану кислоту, яка буквально пропалює все живе з чим контактує. Наслідки вибухової хвилі – утворення вирв, ущільнення ґрунтів, знищення рослинності і загибель ґрунтової фауни. Все це спричиняє зміну гідролітичного режиму та руйнування структури ґрунту і, зрештою, провокує ерозію ґрунту та опустелювання. У військовій зброї та вибухових речовинах використовуються хімічні сполуки, які не піддаються біологічному розкладанню та можуть забруднювати ґрунт і поверхневі води [3]. Так само сильно, як і на розрив снарядів, на структуру ґрунту впливає будівництво фортифікаційних споруд, оскільки відбувається зміщення ґрунтових горизонтів, зміна ландшафту. Залишена в боях військова техніка під власною вагою поволі “сідає” в ґрунт та його ущільнює. До того ж, тіла загиблих, які противник забирає не часто, розкладаючись, перетворюються на джерела небезпечних хвороб. Тому, ймовірно, більшість земельних ділянок з-під окупації навколо міст та населених пунктів, за які йшли та продовжують йти

запеклі бої, будуть вважатися хімічно та біологічно зараженими та не підлягатимуть до використання в сільському господарстві.

План дій для ділянок полів, пошкоджених внаслідок риття окопів, бліндажів і т.д.:

1. Розмінування території.

2. Оцифрування ділянок за допомогою супутникового/БПЛА/наземного моніторингу з прив'язкою до системи координат.

3. Видалення із вказаних об'єктів «негрунтової» природи: дерев'яні, металічні та інші.

4. Закопування. Важливо зауважити, що порядок шарів ґрунту має бути близьким до непошкоджених ділянок, а верхній шар (20-30 см) – найбільш родючим. Якщо засипати в хаотичному порядку, то така ділянка буде низькопродуктивною для сільськогосподарських культур, а її відновлення потребуватиме додаткових заходів (внесення органічних добрив, меліорантів, фітомеліорації та ін) [3].

Авіація та артилерія агресора продовжує застосовувати тактику «випаленої землі» та знищувати дрібні села, які складаються, буквально, з однієї вулиці, а фактично, з декількох хат. Доля таких сіл різна, деякі розташовані біля міст, утворюють передмістя, а деякі розташовані ледь не посеред полів чи лісів, де немає місць для працевлаштування, куди молодь не вертається, звідки й до повномасштабної агресії населення активно виїжджало. Після війн села зникають не тільки на картах, а місця їх розташування стають ціллю для чорних копачів, тому не виключно, що така доля може спіткати не одне село з тих територій, які були під окупацією. Звісно, такі села можуть бути своєрідним «Чорнобилем» як пам'ять про трагедію, проте села, де навіть фундаменту від хат не лишилося стають полем, лісосмугами чи суцільно засаджуються лісом, тому управління земельними ресурсами тут має немале значення.

За різними джерелами під загрозою зникнення опинилося майже 700 видів тварин і понад 800 видів рослин, частина з яких занесена до Червоної книги та пошкоджені чи під загрозою знищення перебувають близько 800 природоохоронних територій [4]. Таким чином, заповідні зони можуть стати найближчим часом закриті для відвідувачів до тих пір поки не відновиться екофлора. Території навколо тих зон мають на деякий час набути окремого статусу, який буде забороняти ведення сільського господарства, полювання, рибалку, вирубку лісів на територіях навколо заповідних зон, що постраждали під час окупації.

Відзначимо, що відбудова скрадатиметься з багатьох кроків і має максимально охоплювати планування на коротко-, середньо- та довгострокову перспективи. Тому, пропонується її проводити на основні принципів зеленої

економіки, які б забезпечили сталий розвиток економіки та громад після війни [5]:

- сталі та системні рішення;
- прозорість, участь громад та громадськості у прийнятті рішень;
- використання найкращих доступних технологій та практик;
- стійкий та сталий розвиток міст та регіонів;
- декарбонізація і децентралізація енергетики;
- розвиток стійких та децентралізованих агропродовольчих систем;
- забезпечення збереження екосистем та природного багатства України.

Список використаних джерел

1. Інтерактивна онлайн мапа бойових дій. URL: <https://deepstatemap.live/#6/49.438/32.053>
2. За час війни в Україні пошкоджено понад 3 мільйони гектарів лісу – Міндовкілья. URL: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=102230>
3. Пошкоджена земля: як відновити родючість ґрунту після бомбардувань та пожеж?. URL: <https://www.agrilab.ua/poshkodzhena-zemlya-yak-vidnovyty-rodyuchist-gruntu-pislya-bombarduvan-ta-pozhezh/>
4. Випалена земля» Як війна впливає на екологію півдня України? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-viy-na-pivden-ekolohiya-spalena-zemlya/32191731.html>
5. Принципи зеленої післявоєнної відбудови України. Екодії. URL: <https://ecoaction.org.ua/zelena-vidbudova-ua.html>

Directions of post-war restoration of ukrainian lands

Abstract. It is advisable to carry out new accounting and registration, as land plots in the liberated areas may require thorough demining, geodetic work due to possible changes in the landscape due to the terrorist attack on the Kakhovka reservoir, new assessment, change of designated purpose, recreation and conclusions on suitability for agriculture. The territories around these zones should acquire a separate status for some time, which will prohibit farming, hunting, fishing, and deforestation in the areas around the protected areas affected by the occupation.